

Asia: VN/12919/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Pyydettyinä lausuntona hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä Metsäteollisuus ry toteaa seuraavaa:

Metsäteollisuus ry kannattaa investointiverohyvityksen käyttöönottamista Suomessa seuraavin muutoksin:

- Investointiverohyvitysjärjestelmä tulee suhteuttaa Suomen teollisuuden investointiympäristöön ja huomioida konsernirakenteet. Investoinnin koon soveltamiskynnys tulee alentaa yhteen miljoonaan euroon.
- Verohyvitysmallin ehdollisuudet tulee kansallisesti selkeyttää johdonmukaisiksi päästökaupan kanssa.
- Kansallinen rajaus jättää verkkosähköllä tuotettua vetyä hyödyntävien teollisten tuotantoprosessien vähähiilistämisinvestoinnit tuen ulkopuolelle on poistettava. Suomelle on tärkeää edistää vähäpäästöisen verkkosähkön hyödyntämistä vedyntuotannossa.
- Lakiehdotusta on tarkennettava investointipäätöksen vaatimuksen osalta. Lisäksi määritelmä tukikelpoisesta hankkeesta tulee yhdenmukaistaa EU:n kriisipuitteiden kanssa, mahdollistaen tuen myöntämisen myös 9.3.2023 jälkeen aloitettujen hankkeiden laajentamiseen.

Taustaa

Metsäteollisuus ry tukee hallituksen päätöstä investointiverohyvityksen käyttöönottamisesta. Verohyvityksen tavoitteena on edistää sähköä hyödyntäviä investointeja ja samalla tukea puhtaan siirtymän teollisuuden ekosysteemin rakentumista Suomeen. Suoraan tukeen verrattuna sitä voidaan pitää markkinaehtoisempana tapana valikoida tuettavat investoinnit. Tuen saaminen edellyttää uutta taloudellista aktiviteettia ja sitä kautta veropohjaa kasvattavan investoinnin toteuttamista.

Kilpailu energiainvestoinneista ja vihreistä korkean arvolisän teollisista investoinneista on kiihtynyt. Suomen kilpailuasema on heikentynyt yleistyneiden valtiontukiohjelmien vaikutuksesta. Teollisuuden toimintaympäristöön ja kilpailukykyyn vaikuttavia tekijöitä on pohdittava uudesta näkökulmasta.

Metsäteollisuus on edennyt ilmastotoimissa määrätietoisesti ja tehtaiden fossiilivapaus on saavutettavissa noin vuonna 2035. Edellytyksenä kuitenkin on, että toimintaympäristö tukee ilmastomyönteisiä investointeja kuten sähköistymistä, energiatehokkuuden parantamista ja fossiilisten korvaamista uusiutuvilla eli juuri niitä investointeja, jotka edesauttavat omavaraisuutta ja puhdasta siirtymää.

Investointiverohyvytys tulee suhteuttaa Suomen teollisten investointien kokoon ja sen tulee ottaa huomioon konsernirakenteet

Metsäteollisuus ry tukee tehtyä linjausta laajasta soveltamisalasta. Investoinnin soveltamiskynnykseksi linjattu 50 miljoonaa euroa tulee kuitenkin alentaa yhteen miljoonaan euroon. Instrumentin tosialliset vaikutukset edellyttävät investointien realisoitumista. Näin iso kansallisesti säädetty kokoluokka uhkaa heikentää investoinnin kannattavuutta kansainvälisessä tarkastelussa. Yhden miljoonan euron alaraja on linjassa mm. Saksan vastaavanlaisen tukiohjelman kanssa. Alhainen soveltamiskynnys edistää puhtaan siirtymän kannalta tärkeitä pienempiä pilottihankkeita sekä olemassa olevan teollisuuden ilmastomyönteisiä investointeja, kuten sähköistymistä, energiatehokkuuden parantamista ja fossiilisten korvaamista uusiutuvilla.

Tiukasta aikataulusta johtuen isojen investointien ehtiminen verohyvityksen aikataulukehykseen on haastavaa, kun taas pienempien hankkeiden edistäminen hakemusvaiheeseen on joustavampaa ja nopeampaa. Suomessa tulee pyrkiä lisäämään eri kokoisia investointeja kaikin keinoin varsinkin tämän hetken heikossa taloudellisessa tilanteessa. Siksi verohyvityksen piiriin on perusteltua tuoda myös 50 milj. euroa pienemmät investoinnit. Koska kyseessä ei ole suora investointituki, valtion talous ei kärsi, vaikka tukirajaa laskettaisiin.

Esityksen perusteluiden mukaan 50 miljoonan euron soveltamiskynnys on valittu, jotta voidaan tarkkarajaisesti toimeenpanna kehysriihen linjaus suurten investointien tukemisesta. Perusteluissa todetaan lisäksi, että laadullinen soveltamiskynnys olisi hallinnollisesti raskas. Metsäteollisuus ry nostaa esille, että jo kriisipuitteiden lakiluonnoksessa suoraan sovellettavat vaatimukset hankkeille ovat itsessään vaativa laadullinen kriteeristö. Tämä ohjaa jo lähtökohtaisesti tukea suurempiin hankkeisiin ilman erillistä kokorajaa.

Lisäksi esitetyn laitospohjaisen soveltamisen sijasta soveltamiskynnyksen tarkastelu tulee muuttaa konsernikohtaiseksi, joka huomioi kaikki sellaiset lain soveltamisalaan kuuluvat investoinnit yhteensä, joiden osalta eri konserniyhtiöt hakevat oikeutta investointihyvitykseen ehdotetun lain mukaisesti. Lailla tavoiteltujen ilmasto- ja talouskasvuhyötyjen toteutuminen ei käsityksemme mukaan ole riippuvainen yksittäisten laitosinvestointien koosta tai siitä, mikä konserniyhtiö investoinnin tekee. Useammat konsernissa tehtävät laitosinvestoinnit voivat yhdessä tuottaa vastaavat lain tavoittelemat hyödyt kuin yksittäinen suuri laitosinvestointi, eikä valitun konsernirakenteen tulisi vaikuttaa mahdollisuuteen hakea investointihyvitystä.

Investointeihin liittyvät ehdollisuudet tulee yhdenmukaistaa päästökaupan vakiintuneiden sääntöjen kanssa

Lakiluonnoksessa jää epäselväksi, miten kriisipuitelainsäädännön jaksoon 2.6 liittyviä ehdollisuuksia tulkitaan verohyvityksen saamiseksi. Lakiluonnoksen pykälän 14 mukaisesti investointihyvitykseen oikeuttavan investoinnin tulee vähentää teollisuuslaitoksen kasvihuonekaasupäästöjä 40 prosenttia tai tuetun toiminnan energiakulutusta vähintään 20 prosenttia verrattuna tukea edeltäneeseen tilanteeseen.

Lisäksi päästökauppajärjestelmän piiriin kuuluvaan toimintaan liittyvien investointien osalta investoinnin on johdettava siihen, että teollisuuslaitoksen kasvihuonekaasupäästöt vähenevät päästökaupan ilmaisjaon viitearvoja pienemmiksi.

Lakiluonnoksen mukaisesti tarkasteltaessa suorien kasvihuonekaasupäästöjen vähenemistä tulisi huomioon ottaa myös biomassan poltosta aiheutuvat todelliset kasvihuonepäästöt.

On tärkeää huomata, että kestävyyskriteerit täyttävä biomassa on päästökaupassa nollapäästöistä, jonka tulee olla lähtökohtana myös investointiverohyvityksen päästöjen vähentämistä koskevissa vaatimuksissa. Tällöin päästövähentämisen laskenta on johdonmukainen myös päästökaupan ilmaisjaon viitearvoja koskevan ehdollisuuden kanssa.

Lisäksi selvittämistä vaatii edelleen tulkinta teollisuuslaitoksesta. Investointien vauhdittamisen näkökulmasta olisi perusteltua, että päästövähennysvaatimus rajattaisiin tuetun toiminnan osaan, jolloin se olisi linjassa myös energiatehokkuusvaatimuksen kanssa.

Muut huomiot

Metsäteollisuus ry kannattaa linjausta, jonka mukaan lopullista investointipäätöstä ei kansallisesti aseteta tuen hyväksyttävyyden edellytykseksi. Lakiehdotusta on kuitenkin tarkennettava investointipäätöksen osalta. Hallituksen esitysluonnoksen pykälien 11 ja 16 mukaan ”investointihyvitys voidaan myöntää vain sellaisille hankkeille, jota yhtiö ei toteuttaisi lainkaan tai jonka se toteuttaisi rajoitetusti tai eri tavalla ilman investointihyvitystä”. Kyseinen muotoilu haastaa näkemyksemme mukaan verohyvityksen hakemista, mikäli hankkeesta on jo tehty lopullinen investointipäätös. Äärimmilleen tulkittuna investointipäätöksiä pitäisi siis lykätä siihen asti, että Business Finland käsittelee hakemuksen ja myöntäisi investointiverohyvityksen. Tämä ei edistä verohyvityksen tavoitetta investointien synnyttämisestä.

Lisäksi esityksen mukaisesti tukikelpoisuus edellyttää, että hakemus tehdään ennen investointihankeen töiden alkamista. Metsäteollisuus ry painottaa kuitenkin, että koska EU:n kriisipuitteet mahdollistavat tuen myöntämisen myös 9.3.2023 jälkeen aloitettujen hankkeiden laajentamiseen, olisi perusteltua yhdenmukaistaa vaatimus vastaamaan kriisipuitteita.

Verkkosähkön käyttö on mahdollistettava vähähiilistämisinvestoinneissa. Esitysluonnoksen mukaan verkkosähköllä tuotettu vety rajattaisiin kansallisesti teollisten tuotantoprosessien vähähiilistämisen (jakso 2.6) ulkopuolelle. Kriisi- ja siirtymäpuitteet mahdollistavat kuitenkin myös verkkosähköllä (ml. osin ydinvoimalla) tuotettua vetyä hyödyntävien teollisten tuotantoprosessien vähähiilistämisinvestointien tukemisen.

Lakiluonnoksen pykälät 17 ja 18 sisältävät 14 §:ssä tarkoitettuja uusiutuvaan vetyyn liittyviin vähähiilistämishankkeisiin liittyviä lisäkriteereitä. Pykälän 14 perusteluissa olisi tarpeen selventää, ettei näitä kriteereitä sovelleta sähköistämishankkeisiin, joihin joiltain osin liittyy vedyn käyttöä. EU:n kriisi- ja siirtymäpuitteiden mukaan sähköistämishankkeiden osalta on ratkaisevaa, että kasvihuonepäästöt alenevat vähintään 40 % investoinnin johdosta eikä Suomen tule kansallisesti asettaa tätä tiukempia kriteereitä.

Puhdas verkkosähkö on Suomelle merkittävä kilpailuetu, jota pitäisi pyrkiä hyödyntämään maksimaalisesti. Suomen poikkeuksellisen puhtaalla verkkosähköllä voitaisiin tuottaa paljon nykyistä enemmän juuri vähähiilistä vetyä, mikä mahdollistaisi Suomessa laaja-alaisen vetytalouden kehityksen sekä tehokkaan teollisuuden vähähiilistämisen. Vähähiilisellä vedyllä viitataan vetyyn,

jonka tuotannossa on käytetty uusiutuvien lisäksi tai niiden sijaan myös muita CO2-vapaita sähköntuotannon muotoja, kuten ydinvoimaa.

Koska kriisipaketti ei vaadi pelkästään uusiutuvan vedyn käyttöä, ei ole tarkoituksenmukaista kaventaa tarpeettomasti Suomen investointiverohyvityksen alaa

vaatimalla uusiutuvan vedyn kriteeristön soveltamista myös sähköistämishankkeissa.

Julkista tukea tulisi allokoida uusiutuvan vedyn ohella myös vähähiilisen vedyn tuotantoon sekä hankkeisiin, joissa tuotetaan sekä uusiutuvaa vetyä että vähähiilistä vetyä.

Metsäteollisuus ry

Paula Lehtomäki

toimitusjohtaja

Siira Anni-Maija
Metsäteollisuus ry